

АНАЛІЗ СВІТОВОГО ДОСВІДУ НАДАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПОСЛУГ ХРОНІЧНИМ ХВОРИМ В АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДАХ

¹Панфілова Г. Л., ²Матушак М. Р.

¹Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Кафедра організації та економіки фармації

²Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Кафедра фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії

matushakmarta@gmail.com

Посилення професійної активності фармацевтичних працівників в організації надання хронічним хворим спостерігається у багатьох країнах світу. Не виключенням з цього переліку країн є й Україна. Це світова тенденція розвитку системи фармацевтичного забезпечення, яка постійно розвивається за умов посилення соціальної функції аптек та підвищення вимог суспільства до ефективності надання населенню медичної та фармацевтичної допомоги. Особливо актуальним питання організації надання фармацевтичних послуг є для груп хронічних хворих (бронхіальна астма, цукровий діабет, серцево-судинні патології й таке ін.), які повинні постійно знаходитися у площини медичних спостережень, вартість яких з кожним роком збільшується [1, 2]. За цих умов саме висококваліфіковані фармацевти можуть надати ефективну допомоги щодо збереження та підтримки життя на якісному рівні. Зазначене й обумовило мету наших досліджень.

Мета дослідження – узагальнення світового досвіду в організації надання ефективних фармацевтичних послуг хронічним хворим в аптечних закладах. Об'єктом дослідження були обрані дані звіту «Pharmacy: a global overview 2015-2017». Workforce, medicines distribution, practice, regulation and remuneration», наданого Міжнародною фармацевтичною федерацією [2]. Міжнародними фахівцями було досліджено досвід впровадження різних фармацевтичних послуг у 74-х країнах світу. У дослідженнях нами використовувалися такі методи, як історичний, логічний, порівняльний, узагальнення, аналізу та синтезу, дедукції та інші. У зазначеному звіті був досліджений досвід 74-х країн світу та визначено 6-ть основних груп фармацевтичних послуг, які надаються фармацевтичними працівниками в умовах аптек. Крім цього, нами аналізувалися дані сучасної літератури, яка відображає сучасний стан організації надання фармацевтичної допомоги та послуг у різних країнах світу.

Систематизація даних має змогу стверджувати про наступне. До найбільш поширених груп хронічних хворих, яким надається фармацевтична послуга в умовах аптеки відносяться хворі на цукровий діабет II типу, бронхіальну астму, серцево-судинні патології, зокрема на артеріальну гіпертензію, пацієнти з психоневрологічними розладами тощо. Особливу групу хворих складають пацієнти, яким надається паліативна допомога амбулаторно. Більш детально зупинимось на характеристиці фармацевтичних послуг, що надаються зазначеним групам хворим. Так, наприклад для хворих на артеріальну гіпертензію в аптечних закладах здійснюється контроль над тривалістю антикоагулянтної терапії шляхом визначення так званого «Міжнародного нормалізованого відношення». Це показник, за допомогою якого визначається швидкість згортання крові. Необхідність в моніторингу і своєчасному визначенні даного показника пов'язана з тим, що антикоагулянти мають вузьке терапевтичне «вікно» в застосуванні на практиці. Для того щоб забезпечити їх максимальну терапевтичну користь і знизити відносно високу токсичність, необхідно постійно контролювати і коригувати терапевтичну дозу відповідного лікарського засобу (ЛЗ). Так, наприклад, у Франції фармацевти можуть пропонувати пацієнтам пероральні антикоагулянти з урахуванням надання терапевтичної підтримки, яка включає наступні заходи: в перший рік прийому антикоагулянтів пацієнт контролюється фармацевт не менше чим 2-рази на рік, далі – 1-на консультація в рік,

в а подальшому – за результатами комплексних консультації провізор оцінює ступінь виконання приписів щодо раціонального використання препаратів. Протягом надання консультацій пацієнт повинен надавати фармацевту біохімічний аналіз крові, з метою корегування дози препарату та узгодження загальної тактики проведення подальшого лікування і призначення препарату. Під час проведення консультацій фармацевт обов'язково інформує пацієнта щодо наступних пунктів: спосіб застосування препарату; небезпека виникнення кровотеч; важливість контролю біохімічних показників крові; ЛЗ, які не можна поєднувати з прийомом антикоагулянтів.

Наступною групою хронічних хворих, яким активно надаються фармацевтичні послуги в аптеках є хворі на цукровий діабет II типу. Ця програма доступна та ефективно діє у 42-х країнах (з досліджуваних 74 країн) [2]. У 4-х країнах результати проведених програм були документально зафіксовані і визнані компетентними органами охорони здоров'я (Албанія, Канада, Гана, США) Фармацевти надають послугу також для пацієнтів з бронхіальною астмою, яка протікає в хронічній формі на протязі тривалого часу. Основною метою їх діяльності є проінформувати хворих щодо правильного застосування інгаляційних форм ЛЗ. Проведення таких консультацій призводить до зниження ризику виникнення серйозних ускладнень у зазначеній групі пацієнтів. У 6 країнах ефективність надання даної фармацевтичної послуги документально також зафіксована і визнана компетентними органами охорони здоров'я (Бельгія, Канада, Фінляндія, Гана, Норвегія і США) [1]. Наприклад, в Бельгії, через майже 2 роки функціонування зазначеної програми відповідними послугами скористалися близько 36 тис. пацієнтів. В ході опитування хворого фармацевт збирає анамнез, уточнює перелік препаратів, які він приймає (для контролю взаємодії ЛЗ), надає додаткову інформацію про спосіб застосування цих препаратів, інформує про побічні ефекти і підбирає варіанти їх максимального поєднання. Дана програма доступна в 50 країнах світу (з досліджених 74-х) і охоплює в цілому 2,461 млн населення в світі. Серед інших клінічних (фармацевтичних) послуг, які виявляються в умовах аптеки слід віднести: реалізацію ЛЗ і консультування пацієнтів при відпуску ліків та товарів аптечного асортименту; перегляд листа лікарських призначень; програми по боротьбі з туберкульозом, ВІЛ-інфікування, СНІДом, вірусним гепатитом, іншими небезпечними патологіями серед населення незалежно від їх матеріального і соціально-економічного статусу в суспільстві; програми видачі екстреної контрацепції та надання шприців для наркозалежних людей.

Констатуючого результати систематизації даних можна стверджувати, що з кожним роком зростає активність фармацевтів в організації ефективного лікувально-профілактичного процесу особливо для хронічних хворих, які повинні застосовувати ЛЗ протягом всього життя. Це вимагає від фармацевтичних працівників високого професіоналізму й ефективного використання теоретичних знань та відповідних практичних навичок у роботі з населенням. Відповідно до сучасних виклик суспільства фармацевтичні працівники повинні також займати активну громадську позицію з питань збереження навколишнього середовища, профілактики соціально небезпечних хвороб, сприяти популяризації здорового способу життя та підвищення його якості.

Література

1. Москаленко Р. Основные фармацевтические услуги: опыт развитых стран. Еженедельник «Аптека». – [Электронный ресурс] – Режим доступа: № 35 (1156) – 2018 г. <https://www.apteka.ua/article/470262> (дата обращения 02.02.2019).
2. Review of Pharmacy Remuneration and Regulation Final Report Available from: [https://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/content/7E5846EB2D7BA299CA257F5C007C0E21/\\$File/review-of-pharmacy-remuneration-and-regulation-final-report.pdf](https://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/content/7E5846EB2D7BA299CA257F5C007C0E21/$File/review-of-pharmacy-remuneration-and-regulation-final-report.pdf) (Date of access 03.06.2019).